

men scientiæ liberæ ad illam scientiam, quæ versatur circa objectum futurum, ex libero decreto Dei, quia proprie non dicitur alicui liberum, nisi quod aliquo modo pendet ex voluntate ejus quoad esse et non esse, et sic omnis scientia conditionata, quæ non pendet ex actuali decreto Dei libero, nec illud supponit, dicitur naturalis, id est, non libera, sed necessaria, saltem ex suppositione objecti, quod supponitur independentem a libero decreto Dei, quoad veritatem sub esse possibili; sicut creaturæ omnes sub esse possibili sunt scibiles independentem a decreto libero voluntatis divinæ; sub illis ergo contineri possunt et veritates necessariae et contingentes, et nihilominus omnium scientia est naturalis, et non libera ipsi Deo. Quæ doctrina in se vera est, et contra D. Thomam esse non potest, quia, ut dixi, nunquam distinxit scientiam Dei in naturalem et liberam, nec declaravit unde illæ denominationes sumendæ sint.

9. *Secunda objectio retorquetur.*—Secunda objectio retorqueri potest in eos qui dicunt prævidere Deum hæc futura in prædeterminatione voluntatis creatæ, facta a Deo per absolutum decretum: nam certe D. Thomas modum illum præcognoscendi futura contingentia nunquam docuit, nec antiqui Thomistæ ita interpretati sunt D. Thomam, sed ubique docent, secundum D. Thomam, non posse futura contingentia cognosci in causa, quantumvis præparata et disposita ad effectum, sed solum in præsentia ipsius actualis determinationis, ut patet ex Capreolo in 1, distinct. 38, quæst. 1, art. 2, per totum, præsertim ad argumentum Durand. contra 1 concl.; Cajetan., 1 part., quæst. 14, artic. 13, circa responsionem ad primum in fine; Hispalens. in 1, distinct. 38, quæst. 1, artic. 4, ad 7. Ubi Aquarius, in additionibus ad Capreol., conclus. 6, distinctius id tradit, omnes alios modos cognoscendi futura excludendo, affirmatque omnes Thomistas antiquiores ita sensisse. Imo etiam alii scholastici, qui sententiam illam D. Thomæ impugnarunt, intellexerunt D. Thomam ita illum modum elegisse, ut omnes alios rejiceret, et in hoc sensu illam impugnarunt, ut in Durando, Scoto, Aureol. et aliis, in 1, distinct. 38 et 39, videre licet. Hinc ergo argumentamur, quia cognoscere futura in decreto prædeterminante liberum arbitrium, non est cognoscere illa ut præsentia, sed ut futura, neque est illa cognoscere in se, sed in causa; utrumque autem repugnat certitudini cognitionis futurorum contingentium, juxta princi-

pia D. Thomæ; ergo. Minor auctoritate solanitur, et ideo videtur satis probata, et ex ipsis locis D. Thomæ, et ex aliis doctoribus. Major autem probatur, quia prius natura quam intelligatur effectus prodire a causa physice prædeterminata, cognoscitur in illa: ergo ut sic non cognoscitur ut præsens, sed ut futurus a tali causa; quia effectus non est præsens, donec a sua causa manet; tunc autem non cognoscitur, ut jam manans a causa: ergo ut emanaturus a causa sic affecta. Et inde etiam concluditur illo modo non cognosci effectum in se, sed in causa, quia nondum intelligitur emanasse a causa: ergo nec habere in se esse, ratione cujus possit in se cognosci: ergo in causa, ut ultimate completa, cognoscitur. Denique in conditionatis futuris id declaratur, quia juxta illam sententiam cognoscuntur in vi illationis, quia ex causa sic determinata necessario sequitur effectus, saltem necessitate consequentiæ, ut etiam adversarii loquuntur: ergo per talem scientiam non cognoscitur effectus contingens in se, sed in quadam causa cum qua habet necessariam connexionem et illationem: hoc autem, ut dixi, repugnat futuris contingentibus, juxta doctrinam D. Thomæ: et infra ostendemus esse in hac parte verissimam. Nam ille modus cognitionis rerum contingentia repugnat.

10. *Ad secundum respondemus futura contingentia conditionata esse præsentia æternitati.*—Quocirca ad argumentum, quatenus fit contra nos, respondemus doctrinam illam D. Thomæ nobis non repugnare: quia etiam futura contingentia sub conditione non præsciuntur a Deo in causa, nec ut futura, sed ut in se sunt aliquo modo æterna scientiæ Dei. Quando enim Deus, ante decretum liberum de vocando tali modo Paulo, præcognovit quod si Paulus sic vocaretur, esset consensurus, non id cognovit, quia viderit ex voluntate sic vocata necessario sequi consensum etiam necessitate consequentiæ, et ita nec cognovit illum effectum in tali causa, nec proprie ut futurum, sed cognovit ab illa voluntate emanatum fuisse consensum, videndo objective ipsammet emanationem, tanquam præsentem: supponimus enim, cum Deus dicitur videre futurum contingens ut præsens, non intelligi de præsentia reali fundata in existentia actuali, quam res cognita extra Deum habeat, etiam in mensura æternitatis; id enim, etiam in absolutis, falsum censemus et alienum a mente divi Thomæ, ut Hispalensis supra recte etiam sensit: intelligitur ergo de præsentia

objectiva, quæ in hoc consistit, quod non cognoscitur effectus ut contentus tantum in causa, sed ut emanans ab illa pro sua duratione, quæ ita menti Dei præsentatur, ac si esset in re jam præsens. Et ad eundem modum res futura, etiamsi non absolute, sed tantum sub conditione sit futura. Nam videndo in exemplo adducto voluntatem Pauli ex hypothesi, seu conditionaliter ita constitutam et vocatam, videt ab illa dimanare consensum sub eadem hypothesi: et ita illemet consensus sic futurus videtur ut præsens et in se, non ut futurus et in causa, ut in sequenti capite latius exponemus. Unde non obstat quod hæc futura conditionata, vel nunquam sint futura, vel quod cognoscantur prius ratione quam sint absolute futura, quia nihilominus cognoscuntur, ut præsentia objective æternæ Dei cognitioni, quia non in causis, sed in seipsis cognoscuntur, et quia æternus intuitus omnia complectitur, ut in sequentibus explicabimus.

11. *Ad primam confirmationem respondetur.*—Ad primam confirmationem respondetur post scientiam conditionatam alicujus futuri, duplex decretum posse intelligi in divina voluntate, quo illa cognitio transeat in absolutam, ut in eadem confirmatione tangitur. Unum est decretum executivum, quo Deus vult purificare conditionem illam ut res illa sit absolute futura, ut, verbi gratia, dare vocationem per quam novit voluntatem esse convertendam si illi daretur, et tunc eo ipso videri talem conversionem in seipsa, et ut præsentem in æternitate, secundum illam existentiam quam suo tempore habitura est. Quia ex vi illius decreti vult Deus non solum dare homini omne auxilium prævium ad talem conversionem, sed etiam omnem concursus, seu actualem influxum cooperantem ex parte sua necessarium ad talem effectum, quem concursus simul cum influxu voluntatis hominis intuetur ut terminatum ad talem consensum, et ita illa cognitio est intuitiva talis effectus in seipso. Unde non est cognitio quasi per discursum virtualem, videlicet: Si iste homo ita vocetur, consentiet; sed vocabitur; ergo consentiet: quia illa minor videtur in se, quatenus ipsa vocatio cum omnibus aliis necessariis jam est determinata ad esse, et non potest videri sine termino simili modo præsentis: ergo illa cognitio non est extra modum intuitionis rei in se, ut præsentis æternitati.

12. *Posita conditionata, quæ per decretum intentionis determinantur, etiam ut sunt præ-*

sentia æternitati cognoscuntur.—Major difficultas est in alio decreto, quod, supposita illa præscientia conditionata, potest Deus habere per modum intentionis, volendo immediate et absolute ut homo consentiat, verbi gratia, volendo credere, ex qua intentione vult dare illi talem vocationem: nam illud decretum seu propositum dandi fidem prius est secundum rationem, quam voluntas executiva dandi vocationem: ergo in illo decreto scit Deus absolute effectum esse futurum, prius quam illum, ut absolute præsentem in æternitate intueatur, atque cognoscit prius futurum, ut futurum in causa, quam illum videat in re præsentem. Ad quod respondeo non posse negari hunc præscientiæ modum, non tamen ita esse in causa quin includat præsentiam in æternitate, quatenus illam supponit in præscientia conditionata, et ad illam dicitur habitudinem virtualem. Non posset enim Deus habere tale decretum de futuro actu libero, nisi jam in thesauris sapientiæ suæ prænovisset vocationem, per quam potest infallibiliter executioni mandari, et ideo tale decretum dicitur habitudinem ad illud objectum, ut jam conditionaliter præsens æternitati, et virtute includit voluntatem dandi talem vocationem et concursus, et ideo ille modus præscientiæ non excluditur ab illo modo, qui esse dicitur per præsentiam æternitatis, sed sub illo continetur, vel ad illum revocatur.

13. *Ad secundam respondetur.*—Ad secundam confirmationem, respondemus D. Thomam, in loco ibi allegato, non loqui de omni genere conditionalium propositionum, sed tantum de illis quæ fundantur in illatione, in quibus ad earum veritatem necessarium est ut illatio sit necessaria. Non negat autem D. Thomas posse esse aliud genus conditionalium propositionum, quarum veritas non pendet ex formali illatione, ut sic dicam, sed tantum ex materiali, id est, ex actuali emanatione, quam de facto talis actus haberet a tali potentia, si talis conditio supponeretur, etiamsi ex vi antecedentis causæ posset non emanare. In quo sensu habent illæ propositiones veritatem et possunt cognosci, ut in sequentibus dicemus. Nec D. Thomas ignoravit hoc genus conditionalium propositionum, cum sæpe alias de illis loquatur magis in actu exercito, quam in actu signato, ut sic dicam. Unde fortius potest hæc objectio retorqueri in eos qui admittunt in Deo hanc scientiam conditionatam, volunt tamen semper fundari in vi illationis, et ab illa pendere dicunt veritatem proposi-

tionis sic cognitæ, et ut bona sit illatio necessarium putant interponi et antecedere decretum Dei, in quo bonitas illationis fundetur. Nam ex dicta sententia plane sequitur hæc futura non præsciri ut præsentia, sed ut futura, et consequenter non cognosci ut futura contingentia, sed ut futura necessaria, quia cognoscuntur ex vi illationis necessariæ. Nec satisfacit vulgaris responsio, quod illa sit necessitas consequentiæ, quæ non repugnat contingentia; quia illud est verum, quando illatio fit ab aliquo posteriori, quod supponit jam factum contingentem effectum, ut: Si Deus scit, fiet. At vero quando illatio est ab aliquo priori et a causa præcedente, tunc necessitas consequentiæ redundat in necessitatem consequentis, et consequenter tollit contingentiam seu libertatem, juxta dicta in prolegomeno præcedente. Hoc autem modo ponitur necessitas illationis in his futuris, juxta dictam sententiam; nam bonitas, aut necessitas illius conditionalis illationis fundari dicitur in efficaci decreto et prædeterminatione divinæ voluntatis, quæ est causa efficacissima talis effectus futuri, tantam inducens antecedentem et causalem necessitatem, ut implicet contradictionem effectum non sequi posita tali causa: ergo in illis futuris est necessitas simpliciter, ac subinde non cognoscuntur ut futura contingentia, sed ut necessaria, quod est contra hypothesim, et contra libertatem, et ideo nunquam D. Thomas talem modum cognoscendi futura contingentia nos docuit, sed absolute rejecit omnem præscientiam futurorum contingentium in causa, ut visum est.

14. *Partim admittitur, partim proportio negatur in ultima confirmatione posita. — Propositio.*—Unde ad ultimam confirmationem respondemus admittendo ex parte proportionem inter scientiam absolutam et conditionatam in ordine ad decretum divinæ voluntatis, et ex parte negando illam. Duplex enim potest intelligi decretum voluntatis Dei ante præscientiam, scilicet, absolutum, quod solet dici prædefiniens vel prædestinans, et includens aliquam conditionem vel limitationem. Dicimus ergo ad neutram præscientiam supponi necessario decretum absolutum et efficax ex parte Dei, in quo effectus futurus cognoscatur. De scientia conditionata ita in argumento supponitur, et nos id jam diximus, et iterum dicemus. De absoluta vero alibi est a nobis late tractatum, ubi contra Scotum docuimus non posse voluntatem Dei absolutam esse adæquatam rationem præ-

sciendi omnia futura contingentia, neque priariam et per se sufficientem cognoscendi aliqua. Non quidem adæquatam, quia peccata futura cognosci non possunt in aliquo decreto absoluto voluntatis Dei, quod secundum rationem talem scientiam antecedit, quia Deus ex se nullum tale decretum habet circa peccata, nec ut peccata sunt, nec ut actus sunt, sed habet tantum voluntatem concurrentem ad illa, in qua voluntate per se spectata non potest cognosci effectum esse futurum, quia oportet simul cognoscere voluntatem humanam esse concursuram, quod in illo decreto Dei non est volitum, nec absolute definitum, et ideo non potest in illo cognosci. Neque etiam potest tale decretum esse prima et unica ratio cognoscendi aliqua futura, videlicet, actus bonos et supernaturales, quia licet hos possit Deus prædefinire, et, ea posita prædefinitione, infallibile sit effectum esse futurum, nihilominus non potest Deus talem actum prædefinire salva libertate, nisi supponeret conditionatam scientiam medii, per quod posset facere, ut ille effectus libere, et infallibiliter fiat. Et ita, ut paulo antea dicebam, illa præscientia non est in solo decreto per se spectato, sed ut dicitur habitudinem ad tale medium.

15. *Absoluta præscientia supponit decretum absolutum ut res sit, sed non ut in illo cognoscatur.*—Sic ergo ad argumentum negamus absolutam præscientiam futurorum contingentium supponere necessario decretum absolutum, in quo solo sufficienter habeatur. Nec D. Thomas in locis in argumento citatis id dicit. Aliud est enim quod præscientia absoluta futurorum supponat aliquod decretum liberum, aliud vero quod supponat decretum in quo solo nitatur. Primum est verum, quia sine futura efficientia Dei nihil potest esse futurum: efficientia autem Dei esse non potest nisi ex libero decreto voluntatis Dei, et ideo absoluta præscientia omnis futuri supponit aliquod decretum voluntatis Dei, et hoc solum est quod D. Thomas docet citatis locis. Secundum autem est falsum, nec dicitur a D. Thoma in illis locis, sed solum quod præscientia supponit aliquam voluntatem, quod universalius est, nam potest supponere volutionem non omnino absolutam, nec prædefinitivam, in qua sola non satis cognoscitur futurum, ut declaratum est. Et ideo D. Thomas sæpe distinguit in Deo ipso certitudinem præscientiæ a certitudine prædestinationis, seu prædefinitionis, et dicit omnia quæ præsciuntur a Deo, esse certa priori modo, non tamen

omnia posteriori modo, ut videre licet 1 part., quæst. 23, art. 7, et quæst. 6 de Veritat., art. 3. Et infra ostendemus non omnia præscita a Deo esse ab eodem prædefinita efficaciter ante præscientiam.

16. *Negata proportio.*—De alio vero decreto libero sufficiente ad agendum ad extra, licet non sit omnino absolutum seu prædefinitivum, dicimus versari discrimen inter scientiam absolutam et conditionatam, quia absoluta supponit in Deo aliquod hujusmodi decretum, ut dixi; conditionata vero minime. Et ratio est, quia scientia absoluta terminatur ad realem existentiam rei aliquando futuræ, et quia talis existentia pendet a voluntate Dei, vel per se efficiente, vel cum causa secunda concurrente; ideo necessario talis voluntas libera supponitur tali præscientiæ absolutæ. At vero scientia conditionata non dicitur habitudinem ad effectum aliquando futurum, et ideo ex hac parte non pendet a decreto libero, quod in Deo supponat: sed dicitur habitudinem ad effectum sub conditione futurum, ad quod satis est ut in conditione includatur decretum Dei, non quod jam sit, sed quod, si ex parte Dei ponatur, sufficiet ut voluntas humana operetur de facto, Deo cum illa concurrente seu cooperante. Quia ergo conditionalis nihil ponit in esse, ideo nec supponit in esse (ut sic dicam) decretum Dei, sed tantum in conditione illud involvit, ac proinde ex his quæ D. Thomas dicit de præscientia absoluta, non recte fit illatio ad conditionatam, quoad hanc partem, quia est ratio longe diversa, ut declaravi. Aliæ item difficultates possent hic objici in doctrina D. Thomæ, sed in sequentibus capitibus commodius examinabuntur.

CAPUT VII.

RATIONE A PRIORI OSTENDITUR DARI IN DEO CONDITIONATAM PRÆSCIENTIAM, ET PRINCIPALI FUNDAMENTO CONTRARIE SENTENTIÆ OCCURRITUR, VERITASQUE TALIU PROPOSITIONUM DECLARATUR.

1. *Si in conditionatis propositionibus est veritas, illa sine dubio cognoscitur a Deo.*—Ut nostram sententiam ratione confirmemus, supponimus imprimis certum esse debere omnibus catholicis, quod si in his propositionibus conditionatis de futuro contingenti, est aliqua veritas determinata in alterutra parte contingentia, illam non ignorari a Deo. Ratio

est, quia omnis veritas de se scibilis est; objectum enim scientiæ est veritas; et e converso omne verum participat aliquo modo rationem entis, unde sub ea ratione scibile est. Si autem objectum est scibile, etiam scientia scibilis est, teste Philosopho, cap. de *Ad aliquid*, quia illa duo correlative dicuntur: imo scibile dicitur a scientia, quæ erga ipsum versari potest. Si ergo tale futurum est scibile, profecto etiam scientia de illo est scibilis; si autem illa scientia scibilis est, Deo maxime erit scibilis; tum quia si est scibilis illa scientia, aliqua perfectio est: ergo non potest Deo deesse; tum etiam quia sicut Deus est omnipotens, quia habet summam potestatem, ita est omnisciens, quia habet summam scientiam: ergo sicut potentia ejus se extendit ad omne possibile, ita et scientia ad omne scibile; ergo si hæc propositiones scibiles sunt, scientia illarum scibilis est Deo. Ac denique si Deo est scibilis talis scientia, actu ac necessario illam habet, supposita veritate et scibilitate objecti, quia, ut supra tetigi, scientia de se est perfectio necessaria et naturalis, quia non libere, sed ex necessitate terminatur ad omnia scibilia, supposita capacitate ex parte objecti: ignorantia enim vel nescientia eujuscumque rei scibilis imperfectio esset in Deo. In his ergo omnibus non est, nec potest esse dissensio. Tota ergo controversia ad hoc revocatur, ut videamus an illæ conditionales habeant determinatam veritatem scibilem?

2. *Prima opinio, quod non possit determinata veritas in conditionalibus, nisi in decreto antecedenti cognosci, proponitur.*—Primi ergo opinantes, qui hanc scientiam Deo negant, in hoc maxime fundantur, quod in illis propositionibus non est determinata veritas, nisi antecedit decretum Dei, quo causa determinetur. Et ideo qui negant tale decretum, consequenter absolute et simpliciter dicunt talia conditionata non cognosci certo, etiam a Deo; qui vero decretum conditionatum ponunt, saltem negant ante illud posse cognosci. Illud autem fundamentum, scilicet, in his propositionibus conditionalibus non esse determinatam veritatem, ita suadere videntur. Quia res, antequam fiat, non habet esse, nisi in causa sua: ergo nec potest habere esse futurum, nisi prout est in causa sua, quia esse futurum includit esse: ergo vel in se, vel in causa: non in se, ergo in causa. Et patet ex differentia inter rem futuram et præsentem vel præteritam comparatam: nam res dicitur præsens propter esse quod in se jam habet,